პროლეტარიებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნ. მწერლის სახელ. ბიბ. ბიბ. ბიბ. საჯარო ბიბლიოთეკა

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 10 ივლისი, 1942 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 28 (239). ფასი 30 კაპ.

გავაძლიეროთ რევოლუციური სიფხიზლე

საბჭოთა კავშირისა და გერმანიის ომის თვალუწვდენელ ფრონტის სხვადასხვა უბანზე კვლავ გაჩაღდა შეუპოვარი და სასტიკი ბრძოლა. მრავალი დიდი მარცხით გაცოფებული მტერი არ ერიდება არავითარ მსხვერპლს და აუარებელი ცოცხალი ძალისა და ტექნიკის განწირვის ფასად ცდილობს კვლავ აღიდგინოს თავისი საკუთარი ხალხის და მსოფლიოს თვალში შერყეული პრესტიჟი. დღეს მას აღარ შესწევს იმდენი ძალა, რომ წინანდებურად მთელს ფრონტზე განავითაროს შეტევა, მაგრამ, თავს უყრის რა ცალკეულ უბნებზე დიდძალ საკუთარ და ვასალური ქვეყნების ჯარებს, მტერი ლამობს გაარღვიოს ჩვენი თავდაცვის ზღუდე და კვლავ წამოიწიოს წინ. მთელი ჩვენი ქვეყანა კვლავ შევიდა უაღრესად დაძაბული და გამწვავებული ომის პერიოდში, რაც საბჭოთა ხალხისთვის მოულოდნელი არ იყო. როგორც ჩვენი დიდი ბელადი და მთავარსარდალი ამხანაგი **სტალინი** თავის საპირველმაისო ბრძანებაში აღნიშნავდა, ფაშისტურმა არმიამ გასული წლის განმავლობაში ჩვენ მამაც არმიასთან შეტაკებაში აუნაზღაურებელი ზარალი განიცადა ტექნიკისა და ცოცხალი ძალის მხრით, მისი სამხედრო მანქანა ძალზე დასუსტდა და შეინჯღრა, მაგრამ ის საბოლოოდ მაინც არ დამარცხებულა, მით უფრო არ განადგურებულა და მას იმდენი ძალა მაინც შერჩა, რომ სხვადასხვა უბანზე შეტევა განავითაროს. მტერი ჯერ კიდევ გაზაფხულზე ფიქრობდა შეტევაზე გადმოსვლას, მაგრამ ჩვენი მშობლიური არმიის სიმამაცემ ჩაშალა მტრის საგაზაფხულო გეგმები. საბჭოთა ხალხი არასოდეს არ დაივიწყებს ლეგენდარული სევასტოპოლის დამცველთა საარაკო გმირობას, რომელმაც 250 დღის განმავლობაში გაუძლო გაფთრებული მტრის წარმოუდგენლად ჭარბ ძალებს, ნამსხვრევებად აქცია მტრის უამრავი ტექნიკა, შეიწირა ათეულ ათასობით ჰიტლერელი ბანდიტი ოფიცერი და ჯარისკაცი და ამით არ მისცა ვერაგ მტერს შესაძლებლობა ყირიმში მომქმედი თავისი არმია ფრონტის სხვა უბნებზე გადაესროლა. სევასტოპოლის მაგალითზე მთელი მსოფლიო ერთხელ კიდევ დარწმუნდა, რომ წითელი არმია და საბჭოთა ხალხი, რომელიც ასეთ წინააღმდეგობას უწევს მტრის ურდოებს, თავისას გაიტანს და დასახულ მიზანს მიაღწევს—მოსპობს და გაანადგურებს ფაშისტ ბარბაროსებს.

საბჭოთა ხალხი ერთი წუთითაც არ ივიწყებს ბრძენი ბელადის მითითებას, რომ გამარჯვება თავისთავად არ მოდის, რომ იგი მთელი ხალხის ენერგიის დაძაბვით უნდა იქნას მოპოვებული. ყველაზე საშიში და მავნებლური იქნებოდა, რომ ჩვენი ხალხი დამშვიდებულიყო და დაკმაყოფილებულიყო ჩვენი არმიის მიერ განვლილ პერიოდში მოპოებული სამხედრო წარმატებებით და იმ მიღწევებით, რომლებიც საბჭოთა ხალხმა მოიპოვა სამეურნეო ფრონტზე და რეზერვების მომზადების საქმეში.

მტერი ძაბავს მთელ თავის შესაძლებლობას, რომ თავიდან აიცილოს გარდაუვალი დალუპვა. როგორც ჩვენი პარტიის ცენტრალური ორგანო „პრავდა“ აღნიშნავს, სულთმობრძავი შხამიანი ქვეწარმავალი ჩაიდენს ყოველგვარ სისაძაგლეს, ყოველგვარ უმსგავსოებას, იკადრებს ყოველგვარ დანაშაულს კაცობრიობის წინააღმდეგ, რომ თავი იხსნას დალუპვისაგან. „ჰიტლერელ არამზადებს განსაკუთრებით თავზარს სცემს ჩვენი ზურგის ერთიანობა და სიმტკიცე. ამ ერთიანობის შერყევა ჰიტლერელებს არ ძალუძთ: ომის ერთმა წელიწადმა ცხადჰყო, თუ როგორ გაიზარდა ფრონტისა და ზურგის ერთიანობა. მაგრამ მტერი არასოდეს ხელს არ აიღებს ცდაზე—ჩაიდინოს უმსგავსობა ჩვენს ზურგში. გერმანულ-ფაშისტური მზვერავი და სამხედრო ორგანოები ჩვენს ზურგში გზავნიან სისხლის სამართლის ბანდიტების, თეთრგვარდიელების, ყოფილი კულაკებისა და სხვა ანტი-საბჭოთა ელემენტების წრიდან მოსყიდულ ჯაშუშებსა და დივერსანტებს, აგროვებენ აგრეთვე აგენტებს მოღალატეებისაგან ოკუპირებულ ოლქებში“.

რასაკვირველია, არც ჩვენი რესპუბლიკა—საქართველო და მისი ქალაქები და დაბა-სოფლები არიან დაზღვეული მტრისა და მისი აგენტების მავნებლური პროვოკაციული მუშაობისაგან. უეჭველია, მტრის აგენტურა ჩვენშიაც შეეცდება გაავრცელოს ჭორები და ყალბი ხმები, გააზვიადოს მტრის ცალკეული დროებითი წარმატებანი, რომ ამით პანიკა და არევ-დარევა შეიტანოს მოსახლეობაში. სწორედ აქ გვმართებს გაათკეცებული სიფხიზლე, გვმართებს ფხიზლად დგომა, ყველა საგუშაგოზე, ყველა პოსტზე. ყოველმა საბჭოთა პატრიოტმა, მით უფრო ყოველმა საბჭოთა მწერალმა დაუნდობელი და სასტიკი ბრძოლა უნდა გააჩაღოს ყალბი ხმებისა, ცრუ მითქმა-მოთქმისა, პროვოკაციული ჭორიკანობისა და ამ მავნებლური მუშაობის სულისჩამდგმელთა წინააღმდეგ. ყოველი საბჭოთა მწერლის წმინდა მოვალეობაა, გააძლიეროს მოქალაქეებში რევოლუციური სიფხიზლე და დანერგოს მათში შეურიგებელი დამოკიდებულება იმ პირებისადმი, რომელნიც ნებსით თუ უნებლიეთ წამოგებულნი არიან მტრის პროვოკაციის ანკესზე.

ჩვენი ვალია უფრო მაღალ საფეხურზე ავიყვანოთ მწერალთა და მათი ორგანიზაციის სააგიტაციო-საპროპაგანდო მუშაობა. ჩვენ მაქსიმალურად უნდა გამოვიყენოთ რადიო, პრესა, კლუბი, ესტრადა, ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო მოვუღოთ თვითდინებასა და უგეგმობას სააგიტაციო - საპროპაგანდო მუშაობაში. მწერალი როგორც აგიტატორი და პროპაგანდისტი ყოველმხრივ მომზადებული უნდა მიდიოდეს არა მარტო იქ, სადაც მას ეძახიან, არამედ თავათაც უნდა იჩენდეს ინიციატივას, ეძებდეს და პოულობდეს ისეთ ადგილებს, სადაც ყველაზე მეტად არის საჭირო რევოლუციური სიფხიზლის გაღვივება და გაძლიერება. მწერალთა კავშირი უფრო მჭიდროდ უნდა დაუკავშირდეს პარტიის სარაიონო კომიტეტების სააგიტაციო პუნქტებს და მუდამ დღე დაუზარებლად იმუშაონ ყველგან, სადაც ისინი საჭიროდ დაინახავენ.

„ჩვენ უნდა გავანადგუროთ მტერი 1942 წელს. რაც უფრო მაღლა ავწევთ რევოლუციურ სიფხიზლეს, მით უფრო უიმედო იქნება მტრის ყოველგვარი ცდა—შეასუსტოს და არივ-დარიოს საბჭოთა ზურგი, მით უფრო მოახლოვდება ჰიტლერული გერმანიის აღსასრული“. („პრავდა“).

ორი ღექსი

რ. მარგიანი

მზვერავების ამბავი

თენდება, საოცრად გრილა,
ორივ მხრივ დუმილი მეფობს.
თენდება ზაფხულის დილა,
სანგარში ჩამჯდარო ძმებო.
ვინ იტყვის, წუხელი ღამით
სად იყავ ან სად რა ნახე.
ყველაფერს გვიამბობს ახლა
თვითეულ მებრძოლის სახე.
ადგა და კახელმა ბიჭმა
გვიამბო ზოაპრის მსგავსი—
თუ როგორ იშოვა „ენა“,
ვინმე ფრიცი თუ ჰანსი.
„ორნი ვიყავით მხოლოდ,
„ენისთვის“ წავედით მარტოდ,
ღამეს არ უჩანდა ბოლო,
წვებოდნენ ნისლები სამტროდ.
ჩვენ გზაზე ვერავინ ვნახეთ,
არც ხმა და არც ჩამ-ჩუმი.
გზის პირად დავწექით ორნი
და შევუერთდით დუმილს.
ველოდეთ, იმედი გვქონდა,
გულს ჰკლავდა ეს ერთი აზრი:
უკვე ნიავიც ჰქროდა
და მაინც არ სჩანდა ჰანსი.
ველოდეთ, ველოდეთ დიდხანს,
მოგვესმა ნაბიჯი ჩქარი.
— ვინ არის?—მე გულმა მკითხა
— ვინ არის?—მკითხავდა ქარი.
გავუშვით და როცა მტერის
დალმართზე ჩრდილი-ღა სჩანდა,
ქართველმა ძარღვიან ხელით
ქამანდის მოქნევა სცადა.
გაება, დაიბნა მტერი,
ბოქლომი დაედო ენას.
დასრულდა მარშრუტი მისი,
შტაბისკენ გავსწიეთ ხელად.
ეს ისე მოჰყვა და გვითხრა
უბრალო ამბავის მსგავსი,
ორმა მზვერავმა ბიჭმა
უბრალოდ ჩაიგდეს ჰანსი.

ჩონგური

ახლა აქ არვის არ ეძინება.
სანგარში მშვიდად ჩამჯდარვართ ძმები,
ზეცაში ცისკრის ვარსკვლავი კრთება
და ჩვენ გვათრთოლებს ჩონგურის ხმები.

შე კი ბნელეთში გავახელ თვალებს,
თავზე რა მქისე ცა დამხობილა —
ტკბილი ყოფილა სამშობლო მხარე
და გახსენებაც ტკბილი ყოფილა.

ვიდრე ოდესმე, ახლა სხვაგვარად
ფეთქს ფარაჯიან მებრძოლის გული
და სიყვარული უფრო მაკარი
სიმებით არის გადათასმული.

აქ რაღაც სხვაა, სულ სხვანაირი
გრძნობა შეგიპყრობს ვაჟკაცს ფარულად.
ხმას და გულისთქმას იგრძნობს ჰაერი
და თვალს გაახელს ზარბაზნის ლულა.

აქ რაღაც სხვაა, გრძნობა ფაქიზი
და ამიტომაც ფეთქს ასე მკერდი—
რომ კაცი გახდე სამშობლოს ღირსი,
შენს მაჯას ენდოს სამშობლოს ბედი.

და ამ უბრალო ჩონგურის სიმთა
ამგვარი თრთოლვა, სინაზით ქღერა
ამბობს, რომ მხოლოდ სამშობლო წმინდა
ჩვენ ერთი გვაქვს და ვერ დავთმობთ, ვერა!

და თვითეული ჩონგურის სიმი
ძარღვია ჩემი ხალხის და გვამცნობს:
არ მიაკაროთ სამშობლოს მტერი,
საქართველოდან წასულნო კაცნო!

ახლა აქ არვის არ ეძინება,
სანგარში მშვიდად ჩავმჯდარვართ, ძმები,
ცაში ცისკარის ვარსკვლავი კრთება
და ჩვენც გვათრთოლებს ჩონგურის ხმები.

ხერხეულიძე

ლადო ავალიანი

შარაგზის განაპირას თხრილში გაწოლილი ოცეულისათვის ის იყო საიერიშო ბრძანება უნდა გაეცა ხერხეულიძეს, რომ უეცრად მხარზე ხელის უჩვეულო, ფრთხილი შეხება იგრძნო. მოიხედა და მაშინვე იცნო მედიცინის და, რომელიც მის ოცეულს კარგა ხანია კვალდაკვალ დასდევდა: დაჭრილთ იარებს უხვევდა, ჯანმრთელ მებრძოლებს კი ახლო ყოფნით მხნეობას ჰმატებდა.

—ამხანაგო მეთაურო, ვერა გრძნობთ, რომ დაჭრილი ხართ?,— გაოცებით ჰკითხა მედიცინის დამ.

ხერხეულიძემ მწყრალად გადაჰხედა დაიკოს. არ დააყოვნა, ცალ მუხლს დაეყრდნო, ავტომატი მაღლა აიქნია და დასჭექა: „ო-ცე-ულო, წინ!“. მედიცინის და სწრაფად პირქვე ჩაწვა თხრილში და თავზე ხელები წაიფარა. როცა მან თავი ასწია, ოცეული უკვე შორს წასულიყო. მედიცინის დამ კარგად დაინახა, რა მარჯვეთ სტყორცნა გრანატი ერთსართულიანი ქვითკირის შენობის ვიწრო ფანჯარას ხერხეულიძემ. იმავე წამს სახურავთან ერთად ჰაერში ავარდნენ მტრის ტყვიამფრქვევთა გვამების ნაფლეთები.

ერთი საათის შემდეგ მედიცინის და სოფლის ბოლოში შეხვდა ხერხეულიძეს, რომელსაც ერთი ჭრილობა კიდევ მიეღო.

იდაყვს ზემოთ გასისხლიანებული მკლავი ხალათის გახსნილ უბეში ჩაეყო, მარჯვენათი კი კვლავ ისროდა ავტომატს. მედიცინის დამ ხერხეულიძეს გზა გადაუჭრა და ხელში მარლა მოიმარჯვა.

— არ შეიძლება, ამხანაგო მეთაურო,—დაიწყო დაიკომ, მაგრამ ხერხეულიძემ არც ახლა შეისმინა მისი სიტყვა, მომხიბლავი გაოცებით შეხედა მას და უმალვე ხელიდან გაუსხლტა.

დაიკო მაინც არ მოეშვა, კვლავ დაედევნა, დაეწია და ერთხელ კიდევ გაუმეორა:

— არ შეიძლება, ამხანაგო მეთაურო! დაჭრილი მაინც უნდა დამემორჩილოთ, შეისვენეთ, ჭრილობებს შეგიხვევთ და...

— ქალებს არ ვემორჩილები! — წყნარად მიუგო ხერხეულიძემ, მაგრამ იმავ წამს გაუღიმა და ლმობიერად დაუმატა:—სადა მცალიან დაიკო! გაქცეული მტერი თუ შეასვენე, მოგებრუნდება და... სირცხვილს გაჭმევს!

— კი, მაგრამ... ჭრილობებს თუ არ შეიხვევთ, სისხლისაგან დაიცლებით.

— მერე, განა თქვენ ჩემთვის სამაგიერო სისხლს არ გაიმეტებთ?

— სისხლსაც გავიმეტებ და სიცოცხლესაც. ახლა კი დამიჯერეთ...

— არაფერია! ეჰ, როგორ მოვიცდი დაიკო, სანამ მტრის ჯავრს არ ამოვიყრი.

ხერხეულიძე კვლავ გაუსხლტა დაიკოს, დალმართზე დაეშვა და დაწინაურებულ ოცეულს თავისი მჭექარე ხმა მიაწვდინა:

— ცეცხლი, ბიჭებო, ცეც-ხლი!..

მედიცინის და ერთ წუთს გაოცებული და დაბნეული გასცქეროდა ხერხეულიძეს, მერე დაფაცურდა, მტრის მოკლულ ჯარისკაცს ავტომატი აართვა, გულის გასამხნევებლად ჰაერი გააპო და ხერხეულიძის სისხლის წვეთებით აღნიშნულ კვალს გაჰყვა.

იმ დილას ხერხეულიძემ და მისმა ოცეულმა დაბადების დღე აწყევლინეს მტერს. ბრძოლაში განსაკუთრებით ისახელა თავი მედიცინის დამ.

გამოფენა „პატრიოტიზმი ქართულ ლიტერატურაში“

ამ რამდენიმე დღის წინად საქართველოს ლიტერატურულ მუზეუმში გაიხსნა გამოფენა „პატრიოტიზმი ქართულ ლიტერატურაში“. უკვე არსებულ ექსპონატებს გარდა, მუზეუმს ამ გამოფენისათვის მრავალი ახალი მასალა შეუძენია დ ახალი ექსპონატები დაუმზადებია.

პირველ ოთახში თავმოყრილია ისტორიულ თემებისადმი მიძღვნილი ექსპონატები, იქ არის სპეციალურად ამ გამოფენისათვის დახატული დავით აღმაშენებლის (უჩა ჯაფარიძის ნამუშევარი), ერეკლე მეორის, თეიმურაზ პირველის, არჩილ მეფისა და სხვათა სურათები.

გარდა ცალკეული პიროვნებებისა, ამ განყოფილებაში მოთავსებულია სურათები ქართველი ხალხის გმირული ბრძოლების ისტორიიდან: „ბაგრატ დიდის ბრძოლა თემურ-ლენგთან“ (ლ. გუდიაშვილის ნახატი), „სვიმონ მეფის ბრძოლა ოსმალებთან“ და სხვ.

ცალკე არიან გამოყოფილი სამშობლოსათვის წამებული გმირები—ქეთევან, შალვა, ელიზბარ და ბიძინა, ლუარსაბ მეფე და სხვანი.

ამ განყოფილებაში კედლებზე მოთავსებულია ქართველი მწერლების ილიას, ვაჟას, ი. ტფილელის და სხვა ქართველ მწერალთა სიტყვები გმირების, პატრიოტიზმის შესახებ.

მთელ განყოფილებას აგვირგვინებს გრიგოლ ორბელიანის ლექსის ამონაწერი:

„გმირნო, მამულის მადიდნო
თქვენი ხართ ჩვენი დიდება,
თქვენთა სახელთა ამაყად
წარმოსთქვამს შთამამავლობა,
თქვენთა საქმეთა მოთხრობით
მოხუცს ცრემლმოედინება,
მხნეობით აღტაცებული
ჰაბუკი ხმალსა მისწვდება“.

შემდეგ განყოფილებებში გამოფენილი ექსპონატები უფრო მეტად ცხადყოფენ ქართველი ხალხისა და მისი საუკეთესო შვილების თავდადებას სამშობლოსათვის, აქ ნახავთ ქართველ მწერლებსა და მოღვაწეებს და ამონაწერებს მათი ნაწარმოებებიდან.

ცალკეა თავმოყრილი ექსპონატები საქართველოს რუსეთთან შეერთებისა და დიდი რუსი ხალხისა და ქართველი ხალხის ურთიერთობის შესახებ.

გამოფენა თავდება განყოფილებით, რომელიც მიძღვნილია დღევანდელ სამამულო ომისადმი.

მთელს კედელს ასეთი წარწერა, ამშვენებს:

„დიდება სამამულო ომის გმირებს“.

შემდეგ მოყვანილია ამხანაგ **სტალინის** სიტყვები:

„მთელი ჩვენი ძალები — ჩვენი გმირული წითელი არმიის, ჩვენი სახელოვანი წითელი ფლოტის დასახმარებლად. ხალხის მთელი ძალები—მტრის გასანადგურებლად. წინ, ჩვენი გამარჯვებისათვის!“.

მთელი კედელი დაფარულია სამამულო ომის გმირების ფოტო-სურათით. აქ არის სურათები გენერალ-მაიორის ლესელიძის, გენერალ-მაიორ ჩანჩიბაძისა, საბჭოთა კავშირის გმირის ნანეიშვილის, ჯავშნიანი მატარებლის უფროსის კაპიტან ჯახიევისა და სხვათა. სპეციალურ ვიტრინებში გამოფენილია მებრძოლების წერილები ფრონტიდან.—ამ წერილებს ყოველ სტრიქონში გამოსჭვივის მტრებზე გამარჯვების ურყევი რწმენა.

„მალე ვინახულებ საყვარელ საქართველოს, ჩვენ მიერ მტერი განადგურებული იქნება და მშვიდობიან ცხოვრებას განვაგრძობთ ისევ“... „უფრო ტკბილი იქნება ეს მშვიდობიანი ცხოვრება ბრძოლებით ერთხელ კიდევ შენარჩუნებული და განმტკიცებული“—ასე სწერს ერთი მებრძოლი თავის მშობელ დედას.

„მე, შვილი მზიანი საქართველოსი, ჩვენი დიდი ქვეყნის—საბჭოთა კავშირის დანარჩენ რესპუბლიკების შვილებთან ერთად ვასრულებ საპატიო ამოცანას გერმანელ დამპყრობლებისაგან სამშობლოს დაცვისას... მტერს ხურგს არ შევაქცევთ, ვიბრძოლებთ სამშობლოსათვის სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე“, სწერს მეორე მეომარი თავის მეგობრებს.

იქვეა მოთავსებული ზოგიერთი ქართველი საბჭოთა მწერლის ფოტოსურათები და მათ მიერ სამამულო ომის თემაზე დაწერილი ნაწარმოებთა ავტოგრაფები.

ამავე განყოფილებაშია გამოფენილი სამამულო ომის ცალკეული ეპიზოდების ფოტო-სურათები. იქვეა ექსპონატები, რომლებიც აშკარავებენ გერმანელ ფაშისტთა ბარბაროსობას „იასნაია პოლიანაში“.

„ინგლისელი პოეტები“

ამ პატარა წიგნში თავმოყრილია გ. გაჩეჩილაძის მიერ სხვადასხვა დროს თარგმნილი ინგლისური პოეზიის ზოგიერთი ნიმუში მეათე საუკუნიდან დღემდე.

კრებულში წარმოდგენილია ხალხური შემოქმედების ორი ნიმუში („ბრუნნანბურჰის ბრძოლა“, „ორი ყორანი“), და შემდეგი ავტორები: თომას უაიეტი, ჰენრი ჰოვარდ სარეი, ედმუნდ სპენსერი, მაიკლ დრეიტონი, უილიამ შექსპირი, უილიამ დრემონდი, ჯონ მილტონი, ჯეიმს იომსონი, ტომას გრეი, რობერტ ბერნსი, ვალტერ სკოტი, უილიამ უორდსვორტი, რობერტ სოუთი, ჯონ კიტსი, პერსი ბიში შელი, ჯორჯ გორდონ ბაირონი, თომას მური, ალფრედ ტენისონი, რობერტ ბროუნინგი, მათიუ არლონდი, დანტე გაბრიელ როსეტი, ქრისტინა ჯორჯინა როსეტი, რობერტ ლუის სტივენსონი, ოსკარ უალდი, ალფრედ ედვარდ ჰაუსმანი, უილიამ ბეტლერ იეიტსი, უოლტერ დე-ლა-მარი, ჯეიმს სტივენსი, ჯეიმს ჯოისი, ტ. ე. ჰიუმი, რუპერტ ბრუკე, ედვარდ დევინსონი, ჯეიმს ელროი ფლეკერი, რიჩარდ ჩერჩი და ჰერბერტ რიდი. ზოგიერთ ამ ავტორთაგანს პირველად გაიგონებს და გაიცნობს ქართველი მკითხველი.

რა თქმა უნდა, ეს პატარა წიგნი სრულყოფილ წარმოდგენას ინგლისური პოეტური სამყაროს შესახებ ვერ მოგვცემს, ბევრი დიდი ინგლისელი პოეტი მასში მცირედ არის ან სულ არ არის წარმოდგენილი. მიუხედავად ამისა, ამ სახითაც ეს წიგნი მნიშვნელოვან სამსახურს გაუწევს ქართველ მკითხველ საზოგადოებას და განსაკუთრებით ახალგაზრდობას, რომელიც ასეთი ინტერესით და გატაცებით სწავლობს უცხოურ მხატვრულ ლიტერატურას.

„ბრუნნანბურჰის ბრძოლა“ წარმოადგენს ანგლო-საქსური ისტორიული ეპოსის ნაწყვეტს. მასში აღწერილია უესექსისა, მერსიისა და ნორთუბრიის მეფის ეთელსტანის ბრძოლა ირლანდიის ვიკინგების მეფის ანლაფის და სკოტების მეფის კონსტანტინუს III-ის გაერთიანებული მხედრობის წინააღმდეგ 937 წელს ბრუნნანბურჰის მახლობლად, ნორთუბრიაში. ეს ნაწარმოები უძველესთაგანია, ის ანგლო-საქსურ მატიანეში ჩაწერილია 937 წლის მახლობლად. ხალხური შემოქმედების მეორე ნიმუში „ორი ყორანი“ წარმოადგენს ბალადას და მასში გადმოცემულია რომანტიკული ამბავი.

ამ კრებულის მეშვეობით ქართველი მკითხველი გაეცნობა შექსპირის სონეტებსაც. გ. გაჩეჩილაძემ სთარგმნა „სონეტი CXXX“ და „სონეტი CXXXIX“.

კრებულში მოთავსებულია რობერტ ბერნსის ცნობილი ლექსი „გული მთებისაკენ მიიწევს“. ამ ლექსმა თავის დროზე დიდი გამოძახილი ჰპოვა ინგლისურ პოეზიაში.

როგორც თავის დროზე იყო აღნიშნული სალიტერატურო კრიტიკაში, ბერნსის ამ ლექსს დიდად უახლოვდება რაფ. ერისთავის პოეტური შემოქმედების შედევრი „სამშობლო ხევსურისა“.

კრებულში მოთავსებულია აგრეთვე მეოცე საუკუნის ინგლისური პოეზიის წარმომადგენელთა ნაწარმოებები. შეიძლება ამ ნაწილში მოთავსებული ნაწარმოებები მეტი შერჩევით ყოფილიყო წარმოდგენილი. მაგალითად, უოლტერ დე-ლამარის ნაწარმოებებს „ნაპოლეონი“ და „ვინ?“ არავითარი ლიტერატურული ინტერესი და მნიშვნელობა არ აქვთ ჩვენი მკითხველისათვის.

მთლიანად ამ კრებულის გამოცემა გამართლებულია. თარგმანის მეტი ნაწილი გ. გაჩეჩილაძის მიერ კარგად არის შესრულებული. გაჩეჩილაძეს ეტყობა, რომ იგი თანდათან უფრო უკეთ ეუფლება პოეტურ ნაწარმოებთა თარგმნის რთულ ტექნიკას.

კრებულის რედაქტორია კონსტ. გამსახურდია.

თ. მაისაძე.

„ყრმა“

ამ დღეებში მწერალთა სასახლეში პედაგოგმა ქეთევან ელისაბედაშვილმა პროზაიკოსთა სექციის სხდომაზე წაიკითხა თავისი საკმაოდ ვრცელი მოთხრობა „ყრმა“. მოთხრობაში ასახულია დიდი ბელადის ყრმობისა ღ და ბავშვობის წლები.

კითხვის დამთავრების შემდეგ მოთხრობის გარშემო სიტყვები წარმოსთქვეს მწერლებმა: ს. შანშიაშვილმა, დ. სულიაშვილმა, ი. გრიშაშვილმა, ბ. ჩხეიძემ, პლატონ კეშელავამ და ლეო ქიაჩელმა. სიტყვით გამოვიდა აგრეთვე დიდი ბელადის ბავშვობის მოწმე და ამხანაგი გ. ელისაბედაშვილი.

კამათში გამოსულმა ამხანაგებმა ავტორს მისცეს ზოგიერთი შენიშვნა, რაც, ალბათ გათვალისწინებული იქნება წიგნის საბოლოო დამუშავებისას.

სამამულო ომისადმი მიძღვნილი სამხატვრო გამოფენა

ივლისის შუა რიცხვებში სამხატვრო გალერეაში გაიხსნება სამამულო ომისადმი მიძღვნილი დიდი გამოფენა. გამოფენაში მონაწილეობას მიიღებენ საქართველოს, აზერბაიჯანის, სომხეთის, დაღესტნის, კრასნოდარის მხარისა და ორჯონიკიძის მხარის მხატვრები. გარდა ამისა, გამოფენაში მონაწილეობას მიიღებენ ამჟამად თბილისში მყოფი მოსკოვისა და უკრაინის მხატვრები.

გამოფენას შემდეგი განყოფილებები ექნება: ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, პლაკატი, სატირა და საგიტაციო ფანჯარა.

სულ 120 მხატვრის ნამუშევარი იქნება გამოფენილი. 200-მდე ექსპონატი უკვე მიღებულია.

„მეგობრის სისხლი“

გამომცემლობა „ფედერაციამ“ დაბეჭდა და წიგნის ბაზარზე გასასყიდად გამოვიდა დავით სულიაშვილის ახალი წიგნი „მეგობრის სისხლი“-ს საერთო სათაურით. წიგნში მოთავსებულია ორი მოთხრობა—„მეგობრის სისხლი“ და „ოქრო“. ორივე მოთხრობა დაწერილია სამამულო ომის იმ გმირ ადამიანებზე, რომლებიც ფრონტზე და ზურგში სჭედენ ჰიტლერელ არამზადებზე საბჭოთა ხალხის გამარჯვებას.

წიგნი ლამაზად არის გამოცემული, შეიცავს 84 გვერდს და ღირს ხუთი მანეთი და 80 კაპ.

ორი მეგობარი

გი დე მოპასანი

პარიზი ალყა-შემორტყმული იყო. დამშეულ ქალაქს ღონე მიხდოდა. ერდოებზე იწვიათად-ღა მოსჩანდნენ ბელურები. ჩასადენი მილებიც დაცარიელებულიყო. ვინ უწყის, რით საზრდოობდნენ ამ დროს პარიზელები?

იანვრის მოწმენდილ დღლას, ქალაქის განპირა ხეივნის გასწვრივ შავ ნაღვლიან ფიქრებში გართული, დამშეული მორისო მისეირნობდა. წინად იგი მესაათე გახლდათ და საკმაოდ მოსწრებული ოხუნჯიც იყო. ეხლა კი გარემოების მიხედვით ჯარისკაცი გამხდარიყო. პირდაპირ მომავალი მამაკაცის დანახვაზე მორისო ანაზდეულად შეჩერდა, რადგან შეიცნო თავისი ძველი მეგობარი—ბ-ნი სოვაჟი, რომელიც თევზაობის დროს გაიცნო.

ომამდე, ყოველ კვირას, ოდეს ცისკარი აიზიდებოდა, მორისო ყორღის ანკესით და თუნუქის კოლოფით არეანტელისაკენ მიემგზავრებოდა რკინის გზით. ჩამოვიდოდა კოლომბს და იქედან მარანტის კუნძულთან ფეხით მივიდოდა. მიაღწევდა თუ არა თავის საოცნებო ადგილებს, მდინარეში გადაისვრიდა ანკესს და მწუხრამდე თევზაობდა.

კვირაობით იგი იქვე ხვდებოდა მეორე მეთევზე ფანტიკოსს ბ-ნ სოვაჟს, ნოტრ დამ დე ლორეტის ქუჩაზე ფართლეულობით მოვაჭრეს, მხიარულსა და ჩასუქებულ კაცს.

ანკესებით ხელში, მდინარეზე გადმოკიდული ფეხებით შუადღემდე ჩაჩებოდნენ ისინი ერთად. სულ მოკლე ხანში მათ შორის მჭიდრო მეგობრობა დამყარდა.

ხშირად ისეთი დღეებიც გამოერეოდა, როდესაც ერთმანეთს არაფერს ეტყოდნენ, სხვა დროს კი საუბრობდნენ, თუმცა უსიტყვოდაც კარგად ესმოდათ ერთმანეთისა, რადგან ერთნაირი გემოვნება და განცდები ჰქონდათ.

გაზაფხულზე, დილის ათი საათისათვის, როდესაც ახალი მზე მშვიდ მდინარეზე მსუბუქ ორთქლს აუშვებდა და სასიამოვნოთ უცხუნებდა ზურგს გულმოდგინე მეთევზეებს, მორისო თავის მეზობელს მიმართავდა:

— ოჰ, რა სიტკბოებაა?

ბ-ნი სოვაჟიც უპასუხებდა:

— ამაზე სასიამოვნო არაფერი მეგულება.

ეს კი საკმარისი იყო, რათა გაეგოთ ურთიერთის გულისნადები და პატივი ეცათ ერთმანეთისათვის.

შემოდგომის დღის მიწურულს, ოდეს ცა ჩამავალი მზით გასისხლიანებული, მეწამული ღრუბლების მოხაზულობას გამოხატავდა წყალში, წითლად ავარვარებდა მდინარეს, ცეცხლს უკიდებდა ჰორიზონტს, ალისფერ შუქში აბვეადა ორ მეგობარს და ოქროთი ჰფარავდა უკვე გაყვითლებულ ხეებს, რომლებიც ზამთრის სუსხის მოლოდინში თრთოდნენ, სოვაჟი ღიმილით გადახედავდა მორისოს და ეტყოდა:

— რა სანახაობაა.

მორისოც აღფრთოვანებით უპასუხებდა ისე, რომ თვალს არ აშორებდა ქერქეჭელას,

— ჩვენი ხეივნის სილამაზეც ვერ შეედრება ამას.

აწ, რა შეიცნეს ერთმანეთი, მაგრა ჩამართვეს ხელი ერთმანეთს და კიდეც აღელდნენ, რომ ასეთი განსაკუთრებული მდგომარეობის დროს მოუხდათ შეხვედრა. სოვაჟმა ამოიოხრა და წასჩურჩულა:

— ხომ ხედავ, რა ამბავია?

დიდად შეწუხებულმა მორისომ ამოიკვნესა:

— ჰე, როგორი დარია, ამ წელიწადში ასეთი ნათელი დღე არა ყოფილა!

ლურჯი ცა სინათლით იყო ავსილი

დამშეუხრებული და ჩაფიქრებული მეგობრები ერთმანეთს მისდევდნენ.

ოჰ, რა კარგ მოგონებათ დაგვრჩა თევზაობა!

— როდის ღა დავბრუნდებით იქ?—უპასუხა სოვაჟმა.

მეგობრები საყავეში შეიდნენ, აბსენტი დალიეს. შემდეგ ქვაფენილზე განაგრძეს ხეტიალობა. მორისო უეცრად შეჩერდა:

— ერთი ჭიქაც!

სოვაჟი დაეთანხმა:

— მზადა ვარ

კვლავ შეავიდნენ საყავეში და გამოსვლისას თავები ისე ჰქონდათ გაბრუებული, ვითარცა იმათ ვინც ცარიელ მუცელზე რიგიანად გადაჰკრავს.

თბილოდა. ალერსიანი ქარი ულამუნებდა მათ სახეს. სოვაჟი, რომელიც თბილმა ჰაერმა უფრო დაათრო, შეჩერდა.

— არ წავიდეთ?

— სადა?

— სათევზაოდ.

— საით?

— აი ჩვენს კუნძულზე, კოლომბასთან, იქ ფრანგთა ავანპოსტებია, ვიცნობ პოლკოვნიკ დიუმულენს, ადვილად გაგვატარებენ.

მორისო სურვილისაგან მეტად ჩქროლავდა.

— კარგი, თანახმა ვარ,—წარმოსთქვა მან და განშორდნენ ერთმანეთს, რათა სათევზაო ხელსაწყოები მოენახათ.

ერთი საათის შემდეგ შარაგზით მიემართებოდნენ მეგობრები. მიაღწიეს აგარაკს, სადაც პოლკოვნიკი სცხოვრობდა. მან მოუსმინა მოსულთ. მათ თხოვნაზე გაიღიმა და თანხმობა განაცხადა.

მორისო და სოვაჟი პაროლით შეეტურვილნი დანიშნულ ადგილისაკენ გაემართნენ. სწრაფად მოიტოვეს უკან ავანპოსტები, მოსახლეობის მიერ მიტოვებული კოლომბი და გაჩნდნენ პატარა ვენახებთან, რომლებიც სენსაკენ მიემართებოდნენ. დაახლოებით თერთმეტი საათი იქნებოდა.

პირდაპირ აოხრებული სოფელი არეანტეილი გაშლილიყო, სადაც მარტოოდენ ორემონისა და სანუას მწვერვალები-ღა მოსჩანდნენ. ნანტერისაკენ მიმართული ფართო დაბლობი თავისი გაშიშვლებული ალუბლის ხეებით და ნაცრისფერი მიწით მთლად დაცარიელებულიყო.

სოვაჟმა მწვერვალზე მიუთითა და წარმოსთქვა:

— პრუსიელები იქ არიან ზეგით.

უსიამო გრძნობამ მოიცვა ორივენი.

პრუსიელები! მათ ჯერ არც კი ენახათ ისინი, მაგრამ რამდენიმე თვეა გრძნობდნენ მათ ყოფნას იქ, პარიზის გარშემო, გრძნობდნენ უჩინართ და ყოვლის შემძლებელთ, რომლებიც ანგრევდნენ, მუსრს ავლებდნენ, სძარცვავდნენ საფრანგეთს, შიმშილით ხოცავდნენ ხალხს. სიძულვილის გრძნობა, რომელსაც განიცდიდნენ უნილავად და გამარჯვებულის მიმართ, უერთდებოდა რაღაც ცრუმორწმუნე საშინელებას.

მორისომ წასჩურჩულა:

— რა მოხდება მათ რომ შეეხვედეთ?

ბ-ნმა სოვაჟმა პარიზელის ოხუნჯობით უპასუხა:

— მერე რა, შემწვარი თევზებით გაკუმასპინძლდებთ.

მეგობრებმა შეაყოვნეს გზის გაგრძელება. ამგვარი დუმილის გამო შეკრთნენ.

ბ-ნმა სოვაჟმა გადასწყვიტა:

— წავიდეთ, ოღონდ ფრთხილად.

ვენახი ხოხვით გაიარეს, ყოველ ბუჩქს საფრად იყენებდნენ. შეშფოთებულნი ირგვლივ იხედებოდნენ და სულგანაბულნი ყურს უგდებდნენ ხმაურობას. მდინარის ნაპირთან მისაღწევად მიწის ცარიელი ზოლი-ღა რჩებოდათ გასავლელი. სირბილით გაემართნენ და როდესაც ნაპირს მიაღწიეს, ხმელ ლერწამში მიყუჩდნენ.

მორისომ ყური მიწას მიადო, სწადდა გაეგო, ისმოდა თუ არა მახლობლად ფეხის ხმა, მაგრამ მცირე ჩქამიც არსაიდან არ მოისმოდა. ისინი მარტონი იყვნენ, სრულიად მარტონი. დამშვიდდნენ. იწყეს თევზაობა.

დაცარიელებული კუნძული მარანტი, რომელიც პირდაპირ აღმართულიყო იცავდა მათ მეორე ნაპირისაგან. იქვე მოსჩანდა პატარა რესტორანის დახშული შენობა. იგი კარგახანია მიტოვებული უნდა ყოფილიყო.

სოვაჟმა პირველი კლდეთევზა ამოათრია, მორისომ—მეორე. მალ-მალ იწყეს მათ ანკესების ამოღება, ფაფის ბოლოებში პატარა ეერცხლისფერი თევზები ფართხალობდნენ. ეს იყო ჭეშმარიტად საუცხოო თევზაობა.

აწყობდნენ თევზებს ხოლიხში. დიდმა სიხარულმა შეიპყრო ისინი, იმ სიხარულმა, რომელიც მოიცავს ხოლმე ადამიანს, როდესაც თავის საყვარელ საქმიანობას დაუბრუნდება და რომელსაც დიდი ხანია მოკლებული იყო.

ალერსიანი მზე ზურგს უთბობდა მეგობრებს, მათ აღარაფერი ესმოდათ, აღარაფერზე ფიქრობდნენ, დაივიწყეს მთელი სამყარო, გატაცებით თევზაობდნენ.

უეცრად ყრუ ხმამ მოიცვა ყოველივე, მიწა შეინძრა, თითქოს შიგ რაღაც გასკდაო. ზარბაზნები კვლავ აგუგუნდნენ. მორისომ თავი მიიბრუნა და ნაპირის მარცხენა მხარეს დაინახა მონვალერენის მაღალი სილუეტი, რომელიც თეთრი სულთანით, დენთის ღრუბლით შემოსილიყო. მალე სიმაგრის მწვერვალზე მეორე ღრუბელიც გამოჩდა, ხოლო რამდენიმე წუთის შემდეგ ახალი გრგვინვა გაისმა. შემდეგ მას სხვებიც მიჰყვნენ. წამითი-წამად მთა მომაკვდინებელ სუნთქვას ამოისროდა და თან რძის ბოლქვს უშვებდა, რომელიც მძიმედ მიემართებოდა მშვიდ ცაზე ოა ღრუბელს აჩენდა.

სოვაჟმა მხრები აიჩეჩა:

— კვლავ დაიწყეს,—წარმოსთქვა მან.

მორისო, რომელიც ქერქეჭელს თვალყურს ადევნებდა, ანაზდეულად მშვიდი ადამიანის მრისხანებამ შეიპყრო იმ ცოფიანთა წინააღმდეგ, რომლებიც თავს აღარ ანებებდნენ აოხრებას, აწიოკებას. მან წაიბუზღუნა:

— უგუნურებაა ასეთი ელეტა.

სოვაჟმა განაგრძო:

— მხეცებზე უფრესები არიან.

მეგობრებმა მშვიდად იწყეს დავა, სუყვეტდნენ მნიშვნელოვან პოლიტიკურ საკითხებს, სწყვეტდნენ, ჯანსაღ, მშვიდ და განსაზღვრულ ადამიანთა თვალსაზრისით.

მონვალერენი კი შეუსვენებლივ გრგვინავდა, ანადგურებდა საფრანგეთს, აჩერებდა ცხოვრების მაგისცემას, ხოცავდა ხალხს, ახშობდა ესოდენ მრავალ ოცნებას, ეგზომ დიდ ზრახვებს, სიხარულს, იმედებს ბედნიერებაზე და როგორც აქ, ისე სხვა ქვეყნებში უხსნიდა გულს ქალებს, დედებს, ქალიშვილებს იმ ტანჯვისათვის, რომელსაც დასასრული არასოდეს ეკარგებოდა.

— განა ეს სიცოცხლეა! დაასკვნა სოვაჟმა.

— უმჯობესია გეთქვა, რომ სიკვდილიაო—ღიმილით მოუჭრა მორისომ.

ისინი უეცრად შეკრთნენ, გარკვევით შემოესმათ ფეხის ხმა და როცა უკან მიიხედეს, დაინახეს ლაქიების მსგავსად ლივრეებში გამოწყობილი ოთხი შეიარაღებული მაღალი, წვეროსანი კაცი, რომელთაც თავზე პრუსიელ ქუდები ეხურათ. ფრანგებისათვის მათ უკვე თოფები დაემზნებიათ.

მეთევზეთა ხელებიდან ანკესები გასრიალდნენ, წყალში შეეცურდნენ და წყალს გაჰყვნენ. რამდენიმე წუთში ისინი შეიპყრეს, შემდეგ ნავში ჩააგდეს და კუნძულზე გადაყვანეს. იქ, იმ სახლის უკან, რომელიც მიტოვებული ეგონათ, სოვაჟმა და მორისომ ოცამდე გერმანელი ჯარისკაცი შენიშნა.

თმიანი გოლიათი, რომელიც ფაიფურის საკმაოდ მოზრდილ ჩიბუხს სწევდა და სკამს ისე გადასჯდომოდა თითქოს ცხენზე ზისო, გამოესაუბრა მათ სუფთა ფრანგულით:

— ბატონებო, ჩინებულია ხომ თევზაობა?

მაშინვე ერთმა ჯარისკაცმა ოფიცერს თევზით სავსე ხოლიხი ფეხებთან დაუდო. ჯარისკაცს როგორც ეტყობოდა საკანგებოდ ეზრუნა მისი ხელში ჩაგდებისათვის. პრუსიელს გაეღიმა:

— ოჰო, ვხედავ თქვენი საქმე არც თუ ისე ცუდად მიდიოდა, მაგრამ ეს არაფერია, მომისმინეთ და ნუ შეშფოთდებით. ვფიქრობ, თქვენ ჯაშუშები ბრძანდებით და გამოგზავნილი ხართ აქ ჩემს დასაზვერად. შეგიპყარით და დაგხვრეტავთ. თევზაობდით აქ, რომ უფრო უკეთ დაგეშალათ თქვენი ზრახვები, ეხლა ხელში ჩამიყარდით, მით უარესი თქვენთვის. ასეთია ომის კანონი. რადგან ავანპოსტთ შეუსწავლია ისტორიული მასალა, არამედ იმავე დროს ღრმად განუცდია კიდეც იგი. აყვარალი თითქოს მთელის არსებით გადადის ამ შორეულ მოვლენათა გარემოცვაში და ცხოველმყოფელი ძალით აღადგენს მოქმედების ფონს. გეგუთის და წაღვლისთვის, კლდეკარისა და ნაჭარმაგევის ციხე-სასახლეთა შინაგანი ცხოვრების აღწერისას, ბატალური სურათებისა თუ ყოფაცხოვრებითი სცენების დახატვისას, მეფედ კურთხევის ცერემონიალის, ნადირობის, მოლხენა-პურობის თუ მონასტერში შეხიზნულ ბერმონაზონთა ასკეტური ყოფის გადმოცემისას მწერალი იჩენს მისთვის საერთოდ დამახასიათებელ იშვიათ ძალას მხატვრული აღწერილობისას, სურათის ღრმა კოლორიტულობისა და სიცხოველისას!

„დავით აღმაშენებელი“ უდავოდ ისტორიული ჟანრის რომანია. მის მთავარ გმირებს ისტორიული პერსონაჟები შეადგენენ და ამ ბავთა თანშიმდევრობაც ცნობილ ისტორიულ მოვლენათა მდინარებას მიჰყვრია. მაგრამ მწერალი არა ზღუდავს თავის მხატვრულ ქმნილებას მარტოოდენ ისტორიული ფაქტოლოგიით, იგი სთხზავს რომანული ხასიათის ფაბულას, რომელიც ამ ნაჯიმოების სიუჟეტის ძირითად დასაყრდენს შეადგენს. ხელმძღვანელობს რა ერთი სომეხი ისტორიკოსის ცნობით, თითქოს დავითს ყივჩაღთა მეთაურის ასულს შერთვამდე ჰყოლოდეს პირველი ცოლი, რომელსაც იგი თითქოს გაჰყრია, და აგრეთვე დავით აღმაშენებლის იმ ფსალმუნით, სადაც მეფე თავის რაღაც სიჭაბუკის ცოდვას ინანიებს, მწერალი სთხზავს მიმზიდველ და საინტერესო ფაბულას დავითის პირად-ინტიმური ცხოვრების სფეროდან.

რომანის მიხედვით, ჭაბუკი დავითი თავისი სურვილის წინააღმდეგ დაუქორწინებიათ წლოვანებით შედარებით ხნიერ და გარეგნულად ულამაზო რუსუდანზე, რომლის მიმართაც დავითს არავითარი გრძნობა არ გააჩნდა. ჭაბუკ უფლისწულს მგზნებარე ტრფიალებით უყვარს ლიპარიტ ორბელიანის მშვენიერი ასული დედისიმედი. ბავშვობიდანვე აღძრული ტრფიალების გრძნობა დავითსა და დედისიმედს შორის ვერ შეაღელა დავითის დაქორწინებამ და რუსუდანისაგან ვაჟიშვილის შეძნამაც.

გამეფების შემდეგ დედისიმედის ტრფიალებით შეპყრობილი დავითი განშორდა დედოფალ რუსუდანს, მონასტერში მონოზნად გაგზავნა დედოფალი. შემდეგ იგი, თავისივე სურვილით, ბიზანტიაში გაიპატმრეს. დავითს გადაწყვეტილი ჰქონდა დედისიმედის ცოლად შერთვა, მაგრამ დედისიმედის მამა ლიპარიტი და ძმა რატი საქართველოს მეფის უბოროტეს მტრები და მოღალატეები იყვნენ. ამ ოჯახის დათრგუნვა და შემუსვრა დავითის სახელმწიფოებრივი გეგმების ერთ-ერთ აუცილებელ ნაწილს შეადგენდა. ამრიგად, ჭაბუკი მეფის პირადი ინტიმური მისწრაფება მნიშვნელოვან წინააღმდეგობათა რკალში იყო მოქცეული და სწორედ ამ წინააღმდეგობაზეა აგებული რომანში განვითარებული რომანიული დრამა.

იბადება პრინციპული ხასიათის საკითხი: რამდენად მიზანშეწონილია ისეთ დიდ ისტორიულ პიროვნებას, როგორიც დავით აღმაშენებელია, რომლის ყოველი ნაბიჯი დიდი სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით განიზომება, თავზე მოახვიოს მწერალმა შეთხზული, ისტორიულად არ არსებული თავგადასავალი? რა თქმა უნდა, ისტორიული რომანის ავტორს უფლება აქვს არ განისაზღვროს ქრონიკათ ფაქტოლოგიით და ისტორიულ წყაროებში ამოკითხული ვითარებანი გაამდიდროს საკუთარი ფანტაზიამიერი მოტივებით. მაგრამ ასეთ შემთხვევაში როგორც კლასიკური, ისე თანამედროვე ისტორიული რომანი (როგორც დასავლეთში, ისე რუსეთსა და საქართველოში) ადგენს გარკვეულ ტრადიციას—ფრთხილად მოეპყრას დიდ ისტორიულ პიროვნებათა ბიოგრაფიას, რადგან ასეთ ადამიანთა შესახებ დაწერილ რომანებს არა მარტო ესთეტიური, არამედ ღრმა შემეცნებითი მნიშვნელობაც უნდა ჰქონდეთ. ისინი უნდა ეხმარებოდნენ ხალხის წარსულის ცხოვლად განცდასა და ნათლად გაგებაში. კ. გამსახურდიას რომანში მდგომარეობას ის მომენტიც ართულებს, რომ დავითს, რომანის მიხედვით, უყვარს ქალი იმ ოჯახიდან, რომელიც იატრიოულად მტრობდა ბაგრატიონთა ტახტს. რამდენად ტიპიური და დამაჯერებელია ასეთ შემთხვევაში ეს რომანიული ურთიერთობა, მაშინ, როდესაც ჩვენ სჯმე გვაქვს ისეთ სახელმწიფო მოღვაწესთან, რომელსაც ყოველი აზრი და გრძნობა თავისი სახელმწიფოს ინტერესებისათვის ჰქონდა მთლიანად დამორჩილებული?.

უეჭველია, ამ მხრივ მწერლის ფანტაზიისმიერი სიუჟეტური მოტივი მოკლებულია იმ ტიპიურობასა და ისტორიულ სინამდვილესთან ორგანიულ კავშირს, რაც ასე სასურველია ისტორიული ჟანრის რომანისთვის. ისიც უნდა შევნიშნოთ, რომ სიუჟეტური ცენტრის პირადინტიმურ ურთიერთობათა სფეროში გადატანამ თავისებური ზეგავლენა მოახდინა რომანის ავტორულობაზე იმ მხრივ, რომ მასში შესაფერ ხვედრითს წონას ვეღარ ინარჩუნებს ის ბრძოლა და საქმიანობა, რომლებსაც დავით აღმაშენებელი მთელი თავისი არსებით ეწეოდა თავისი ქვეყნის განთავისუფლებისა და აღორძინებისათვის.

მეტად დიდ ადგილს უთმობს მწერალი დავითის პიროვნების დახატვისას დედისიმედთან ტრფიალების საკითხს. ზედმეტი არ იქნება გამოვთქვათ შიში—ვაი თუ ამ სასიყვარულო თავგადასავალმა, გარემოცვის აღწერილობითმა ბაბმა გატაცებამ, ნადირობისა, პურობისა და მღვდელ-ეპისკოპოსთა ყოფა-ცხოვრების სცენებით რომანის დატვირთვამ მეორე პლანზე გადასწიოს დავითის, როგორც დიდი ისტორიული გმირის, მებრძოლისა და სახელმწიფოს მესვეურის სახე.

ეს საფრთხე აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს ავტორმა რომანის შემდეგ ორ წიგნზე მუშაობისას. რომანის მანძილზე მწერალი ჰპრნის მკაფიოდ გამოკვეთილ სახეთა მდიდარ გალერეას. გარდა დავითის და დედისიმედისა, ავტორი ცოცხლად, მეტყველად, ადამიანის ინდივიდუალური ხასიათის გადმოცემის დიდი ოსტატობით გვიხატავს დავითის მამის მეფე გიორგი მეორის სახეს და გიორგის უკანონო ძის მახარის ფრიად ორიგინალურ პორტრეტს. ასევე მკვეთრი საღებავებით არის შესრულებული რომანში არა მარტო ისეთი მთავარი პერსონაჟები, როგორიც არიან ბიზანტიის ორი კეისარი ცოლაყოფილი მარიამი, დედოფალი რუსუდანი, ანანია, ჯონდი ერისთავი, ლიპარიტ და რატი ორბელიანები, ქუთათელი და კოზმან ბერი, არამედ ისეთი ეპიზოდიური გმირებიც კი, როგორიც არიან შამინ ერისთავი და მისი ასული გვანცა, დედისიმედის გამზრდელი ხორეშანი, სვანი ვაჟკაცი ქარიმან სეტეელი და სხვ. საკმარისია ერთხელ-ორჯერ გამოჩნდნენ ეს პერსონაჟები რომანის არეზე, რომ ღრმად აღიბეჭდონ მკითხველის მეხსიერებაში. ეს რომანის დიდი ღირსებაა.

მართალია, ტრილოგიის ამ პირველ საეპიზოდიო წიგნში ჯერ კიდევ მთელის სიმძიმით არ არის გაშლილი სიუჟეტი, ჯერ კიდევ ვერ ვხედავთ დიდ გრძნობათა და განცდათა შეჯახებებს, მაგრამ აქ უკვე ვხედებით მთელ რიგ ისეთ ეპიზოდებს, რომლებიც ღრმა ემოციური ძალით არიან აღბეჭდილნი და გვაჩვენებენ მწერლის ძალას ადამიანის სულიერ ცხოვრების სიღრმეში ჩაწვდომისას. ასეთია მაგალითად, რუსუდანის მონოზნად კურთხევისა და თავის პირმშოსთან უკანასკნელი შეხვედრის სურათები, ან კიდევ მეფე გიორგისთან მისი სიყრმის მეგობრის ბრმა მოხუცის, შამან ერისთავის მისვლის. მათი შეხვედრისა და საუბრის სცენა. ასეთ შემთხვევაში მწერალი დიდ ადამიანურ სიმართლეს და შინაგან სითბოს აღწევს თხრობაში.

ენობრივი თვალსაზრისით ამ რომანში მწერალი სიტყვიერი მასალის მეტს ორგანიულობას აღწევს. მეტს ბუნებრივ კავშირს ნაწარმოებში ასახულ მოვლენებთან, ვიდრე ეს საერთოდ კ. გამსახურდიასათვის არის დამახასიათებელი. თუმცა უნდა შევნიშნოთ, რომ აქაც მწერალი მის მიერ არჩეულ არქაისტულ პოზიციაზე სდგას მხატვრული მეტყველების საკითხში. ეს ხშირად ზომაზე მეტად ტვირთავს თხრობას არქაული ლექსიკური მასალით და დაძველებული სინტაქსიური ფორმებით.

მთლიანად ტრილოგიის „დავით აღმაშენებლის“ პირველი წიგნი მრავალმხრივად საყურადღებო მოვლენაა ქართულ საბჭოთა მწერლობაში. მისი შექმნა ჩვენი ეხლანდელი დიადი ბრძოლის მძაფრ დღეებში მწერლის მხატვრულ ენერგიას და ჩვენი ქვეყნის სახელოვანი წარსულისადმი, მისი საამაყო პატრიოტული ტრადიციებისადმი სიყვარულს უნდა მიეწეროს.

ევგენი პეტროვი

1903-1942

საბრძოლო პოსტზე დაიღუპა ცნობილი მწერალი ევგენი პეტროვი (კატაევი).

თავისი ბიოგრაფიით და შემოქმედებით იგი ახალი ტიპის მწერალი იყო. თავისი უბის წიგნაკის ერთ-ერთ ჩანაწერში იგი ამბობს: „ჩვენი მწერალი ახალი სოციალისტური კულტურის მედროშე უნდა იყოს, იგი უნდა იყოს უაღრესად ფაქიზი ადამიანი, თავის ეპოქასთან, თავის დროსთან ფართოდ და მკვიდრად დაკავშირებული მოქალაქე“. მართლაც მთელი მისი ცხოვრება და შემოქმედება ამ სიტყვების განაღდებაა: ე. პეტროვი უაღრესად თანამედროვე მწერალი იყო, დღევანდელ დღეში იგი ყოველთვის ხედავდა ხვალინდელს, მისი ნაწარმოებები—რომანები, მოთხრობები, ნარკვევები, ფელეტონები—არის ძველი ყოფა-ცხოვრების ნაშთებთან და მწერლობის გაქვავებულ ფორმებთან ბრძოლის პოეზია.

ე. პეტროვი, როგორც მწერალი, აღზარდა ლენინ-სტალინის ეპოქამ და იგი იყო ჩვენი საბჭოთა ქვეყნის მხურვალე და უანგარო პატრიოტი. ყრმობის წლებიდანვე სიამაყის გრძნობით თვალყურს ადევნებდა იგი, თუ როგორ ვაჟკაცდებოდა ახალგაზრდა საბჭოთა რესპუბლიკა, თუ როგორ შენდებოდნენ უდაბურ, უკაცრიელ ადგილებში ულამაზესი ქალაქები. თუ როგორ ღვივდებოდა მასებში საბჭოთა პატრიოტიზმის დიდი გრძნობა.

რუსულ გაზეთ „გუდოკში“ მუშაობის დროს იგი დაუმეგობრდა ილია ილფს. ეს მეგობრობა მალე შემოქმედებითს თანამშრომლობად გადაიქცა. ლიტერატურის ისტორიამ ბევრი არ იცის ისეთი მაგალითი, რომ თავისი ცხოვრებითა და შემოქმედებით ორი ადამიანი ასე დაკავშირებოდა ურთიერთს. მრავალ ნარკვევსა და ფელეტონს გარდა, მათ ერთად დასწერეს ორი რომანი „12 სკამი“ და „ოქროს ხბო“, რომლებმაც მათ ნიჭიერი სატირიკოსების სახელი მოუხვეჭეს არა მარტო ჩვენს სამშობლოში, არამედ საზღვარგარეთაც, ორივე ეს რომანი არის წვრილმან ადამიანების, მტაცებლების, ობლოგოვების, ძველი ცხოვრების ყოველგვარი მანკით დაავადებული ადამიანების გონებამაბნეილი, დაუნდობელი მხილება. მკითხველისათვის მუდამ დაუვიწყარ სახედ დარჩება ამ რომანების ცენტრალური გმირი, დიდი კომბინატორი ოსტაპ ბენდერი—კაპიტალისტური მომხვეჭელობის ეს ცოცხალი განსახიერება საბჭოთა სინამდვილეში. ილფსა და პეტროვს თანდათან თავიანთი გმირი ოსტაპი იმის შეგნებამდე მიჰყავთ, რომ ფუტლი, როგორც კერძო საკუთრების მოხვეჭის იარაღი, საბჭოთა კავშირში არავის ძალაუფლებას არ ანიჭებს, ხოლო მკითხველი—იმ დასკვნამდე, რომ ოსტაპ ბენდერები საბჭოთა ქვეყანაში განწირულნი არიან, რომ ყველა საბჭოთა მოქალაქის წმინდა საქმეა ებრძოლოს თავის საკუთარ ყოფა-ცხოვრებაში ძველ ჩვევებსა და შეხედულებებს. უხამსობის, ეგოისტობის, უსაქმურობის, მლიქვნელობის, დაუდევრობის, ფილისტერობის აღმოფხვრის საქმეს ემსახურებოდნენ ილფისა და პეტროვის ეს ფელეტონები, რომლებიც სისტემატურად იბეჭდებოდნენ „პრავდაში“. ილფსა და პეტროვის კალამს ეკუთვნის შესანიშნავი ნარკვევების წიგნი „ერთსართულიანი ამერიკა“, რომლებიც უტყუარ, ნამდვილ წარმოდგენას იძლევა ამერიკის შეერთებული შტატების უდიდეს იხდუსტრიულ შესაძლებლობაზე, მათი მოსახლეობის ყოფა-ცხოვრებაზე და კულტურულ ვითარებაზე.

5 წლის წინათ გარდაიცვალა ილია ილფი. ე. პეტროვს განშორდა თავისი განუყრელი თანამოკალმე, მაგრამ მას ოდნავადაც არ შეუნელებია შემოქმედებითი მუშაობა, 1937 წელს იგი სწერს ნარკვევების წიგნს შორეული აღმოსავლეთის ადამიანებზე. აქაც მას ვხედავთ მოვლენების შუაგულში, იგი კვლავ მოქმედობს როგორც მწერალი—ცხოვრების შემომქმედი, როგორც დაუშრეტელი ოპტიმიზნით აღჭურვილი, მხურვალე გულის მოქალაქე და პატრიოტი საბჭოთა ქვეყნისა. 1939 წელს პეტროვმა მიიღო უმაღლესი ჯილდო — **ლენინის** ორდენი.

სამამულო ომის პირველ დღეებიდანვე იგი დგას საბჭოთა მიწა-წყლის დამცველთა პირველ რიგებში. ის, როგორც „ოგანიოკის“ რედაქტორი და საბჭოთა საინფორმაციო ბიუროს კორესპონდენტი, ხდება არა მარტო მეთვალყურე, არამედ მონაწილე მოსკოვთან გაჩაღებული ისტორიული ბრძოლებისა. გაზაფხულისა და ზაფხულის თვეებში ე. პეტროვი მოგზაურობს თვალუწვდენელი ფრონტების სხვადასხვა უბნებზე, მას ვხედავთ ხან მურმანსკში, ხან ხარკოვის მისასვლელებზე, ხან სევასტოპოლის დამცველთა შორის. ფრონტიდან გამოგზავნილს „პრავდა“-სა, „ოგონიოკსა“ და „იზვესტიაში“ გამოქვეყნებულ ყველა მის ნარკვევში გატარებულია ერთი მტკიცე აზრი საბჭოთა ხალხს გარდაუვალ გამარჯვებაზე, ურყევი რწმენა იმისა, რომ 1942 წელი ჰიტლერული ურდოების სრული განადგურების წელი იქნება.

მთელი თავისი შემოქმედება, მთელი თავისი ცხოვრება ევგენი პეტროვმა მოახმარა სამშობლოს, **ლენინ-სტალინის** პარტიის, საბჭოთა ხალხის სამსახურს. იგი დაიღუპა ბრძოლის პოსტზე, როგორც მამაცი ხალხის ჭეშმარიტი შვილი, როგორც ვაჟკაცი მწერალი-მეომარი.

საბჭოთა ხალხი მუდამ წმინდად შეინახავს ამ ფრიად ნიჭიერი მწერლის, უშიშარი და გაუტეხელი მოქალაქის — ევგენი პეტროვის ხსოვნას. ვეთხოვებით რა ძვირფას ამხანაგს, მივმართავთ მას მისივე სიტყვებით: „დეე, მოახლოებულ მზიურ ომამდელში საბჭოთა ადამიანებმა მოიმკონ თავიანთი გამარჯვების ნაყოფი და გულითადი სიტყვით მოიგონონ ბრძოლის ველზე გმირულად დაცემულნი, რომლებმაც გაჰკაფეს გზა სამშობლოს გამარჯვებისათვის“.

ტატიანა შაროევა

„დავით აღმაშენებელი“

გესარიონ ულენტი

გასული წლის 7 ნოემბერს წითელ მოედანზე წარმოთქმულ თავის ისტორიულ სიტყვაში ჩვენმა ბრძენმა და უძლეველმა სარდალმა, დიდმა **სტალინმა** მოგვიწოდა—თვალწინ დაიყენოთ წარსულის საუკეთესო ადამიანთა შთამაგონებელი, საგმირო საქმეთათვის აღმაგზნებელი სახეები, ვისწავლოთ მათგან სამშობლოსათვის ვაჟკაცური თავგანწირულება, გავიმესტვალოთ მათ მიერ წმინდა მემკვიდრეობად გადმოცემული გმირული სულით ჩვენს ეხლანდელ, უმაგალითოდ თავდადებულ შეჯახებაში ისტორიის უბნელესსა და უბოროტეს ძალასთან—ჰიტლერულ ვანდალიზმთან.

საბჭოთა მწერლობა ვალდებულია პასუხი გასცეს ჩვენი ხალხის ამ მისწრაფებას და, მართლაც, ჩვენ მოწმენი ვართ ისტორიული თემატიკისადმი შემოქმედებითი ინტერესის განსაკუთრებული გაძლიერებისა ლიტერატურისა და ხელოვნების ყოველ დარგში.

ამიტომაც ქართული საბჭოთა მწერლობის ცხოვრებაში კონსტანტინე გამსახურდიას რომანი „დავით აღმაშენებელი“ ფრიად დამახასიათებელ და უაღრესად აქტუალურ მოვლენას წარმოადგენს. ეს რომანი მრავალსაუკუნოვანი ქართული ისტორიის უშესანიშნავეს ეპოქას ასახავს, ეპოქას, რომელმაც უშუალოდ შეამზადა ნიადაგი ძველი საქართველოს „ოქროს ხანის“ ამობრწყინებისათვის.

კონსტანტინე გამსახურდიას რომანის გმირი დავით აღმაშენებელი ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის უდიდესი ფიგურაა. მეტად რთულსა და მძიმე პირობებში ჩაუდგა იგი სათავეში ქართველი ხალხის სახელმწიფოებრივ ცხოვრებას. მე-11 საუკუნის მიწურულში, როდესაც დავით აღმაშენებელი ტახტზე ავიდა, საქართველო დარბეული და აწოიკებული იყო თურქ-სელჯუკთა დაუსრულებელი თარეშისაგან. ეკონომიურად ქვეყანა გაძალტაყვებული იყო უცხოელ დამპყრობელთა მიერ შეწერილ უამრავ ხარკისაგან, საქართველოს დამონებაში ერთმანეთს ექიშპებოდნენ ბიზანტიის კეისრები, ისპაჰანის სულთნები და ბაღდადის ხალიფები. ამას ერთვოდა ქართველ დიდგვაროვან ფეოდალთა აღვირახსნილი ბრძოლა ურთიერთთან, რის შედეგადაც წვრილ სამთავროებად დაჭუმაცებული ქვეყანა ძმათა შორის სისხლისღვრის სარბიელად იყო გადაქცეული.

თავისი მეფობის 35 წლის განმავლობაში დავით აღმაშენებელმა დაუცხრომელი ენერგიით, სამაგალითო პატრიოტული მგზნებარებით, დაუღალავი და გმირული ბრძოლით განდევნა საქართველოს მიწა-წყლიდან უცხოელი დამპყრობლები, ალგმა და დაიმორჩილა გაჯიუტებული მოღალატე ფეოდალები. აღაშენა დანგრეული საქართველო და გადაქცია იგი მთლიან, დამოუკიდებელ, მსოფლიო მნიშვნელობის სახელმწიფოდ.

გასაგებია ის მოკრძალება, რომელსაც ამ დიადი თემისადმი ჩვენი მწერლობა იჩენდა და ამდენადვე ცხადია სირთულე და სიღრმე იმ შემოქმედებითი ამოცანისა, რომელიც ასეთი მოსაწონი გაბედულებით და პასუხისმგებლობის გრძნობით დაისახა კონსტანტინე გამსახურდიამ. სამკარიან რომანად, ტრილოგიად მოეფიქრებია ავტორს თავისი ნაწარმოები. ჯერ-ჯერობით